

Moerasspirea (*Filipéndula ulmária* L.)

door Arjen Neve

De naam geeft het al aan: deze bijenplant is er eentje van de vochtige gronden. Hij is te vinden in vochtige loofbossen, op vochtige weilanden en in vochtige ruigten langs slootkanten, waar regelmatig materiaal uit de sloot wordt gedeponeerd en achtergelaten. Een moerasplant die ook nog goed gedijt als de standplaats tijdelijk wat minder vochtig is.

Kruipende wortelstok

Het geslacht spirea (*Filipéndula*) behoort tot de rozenfamilie. Het is maar een klein geslacht met negen soorten, die hun oorsprong hebben in verspreidliggende plaatsen in Europa, West-Azië en Noord-Amerika.

Moerasspirea is de enige soort die in ons land inheems is. Het is een algemeen voorkomende plant, met uitzondering van de zeekleigebieden en de waddeneilanden, waar hij minder algemeen is. De groeiplaatsen liggen zowel in de volle zon als in de half-schaduw. De bodem is vaak rijk aan stikstof.

De plant heeft een horizontaal liggende wortelstok met dikke zijwortels. Door de kruipende eigenschap van de wortelstok kan een begroeiing van moerasspirea zich onder gunstige omstandigheden snel uitbreiden. De rechtopstaande plantestengel is hol en weinig vertakt. De plant kan wel 1,50 m hoog worden.

Samengestelde bladen

De bladen zijn samengesteld uit blaadjes, die paarsgevijs aan de bladas, de hoofdnerf, staan, en een groter handvormig eindblaadje. Tussen de blaadjes staan, verspreid aan de hoofdnerf, kleinere blaadjes. Dit type samengesteld blad wordt afgebroken geveerd genoemd. De bladeren staan verspreid langs de gegroefde stengel, die vaak roodachtig gekleurd is. De in het voorjaar gevormde bladen zijn meestal kaal. In de zomer gevormde bladeren hebben, onder bepaalde omstandigheden, een beharing, die er voor dient om de verdamping tegen te gaan. Voor hetzelfde doel is de bovenzijde van de bladeren ook van een waslaagje voorzien en hebben ze de neiging zich bij sterkte belichting te draaien.

Alleen volop stuifmeel

Moerasspirea staat van juni tot in augustus in bloei. De bloemen staan in tuilvormige pluimen aan het eind van de plantestengels. Een bloem heeft 5-6 geel-witte kroonbladen, een gelijk aantal kelkbladen, 20-40 meeldraden en 6-10 vruchtbladen.

De bloemen verspreiden een heerlijke geur. De geurstoffen, die via de kroonbladen naar buiten komen, worden gevormd door de inwerking van een enzym op in de plant aanwezige stoffen.

Behalve tweeslachtige bloemen, dat zijn bloemen met meeldraden en stampers, zitten er aan een plant ook mannelijke bloemen, waarin dus alleen maar meeldraden aanwezig zijn. Bij het begin van de bloei zijn de meeldraden alle naar binnen gebogen. Tijdens de bloei buigen ze allemaal naar buiten, te beginnen aan de buitenzijde. Door de bloemen wordt geen nectar afgescheiden. De afwezigheid van dit zoete vocht wordt voor de bijen en andere insecten goedgemaakt door de massa bloemen met de vele meeldraden. Die steken de helmknoppen ver buiten de bloem. De bijen hoeven alleen maar over de bloemetjes te lopen, waar bij het stuifmeel in de beharing blijft kleven. De stuifmeelklompjes zijn geel. Tegelijk met het openen van de helmknoppen zijn de stempels rijp. De vruchtbladen staan, los van elkaar, schroefvormig ineengedraaid. In elk vruchtbeginsel vormt zich één zaad. De vruchten worden door wind en water verspreid.

Knolspirea

Het geslacht spirea heeft zijn wetenschappelijke naam te danken aan de vorm van de wortels van de knolspirea (*Filipéndula vulgáris* Moench), die vroeger op een paar plaatsen in ons land in het wild groeide. Deze heeft ook een wortelstok, maar de zijwortels zijn dun en naar beneden gericht. Aan deze dunne hangende zijwortels zitten knolvormige verdikkingen. *Filipéndula* is afgeleid van het Latijnse filum (=draad) en pendulus (=hangend). De knolspirea heeft grotere bloemen en wordt gekweekt voor tuinbeplanting. Hij verlangt een zonnige plaats.

Literatuur:

Yapp, R.H. (1912): *Spirea ulmaria* L. and its bearing on the problem of xeromorphy in marsh-plants. *Annals of Botany* 26: 815-870.

Moerasspirea (*Filipéndula ulmária* (L.) Maxim. syn. *Spiráea ulmária* L.)

A bloeiwijze; B blad; C bloem; D deel kelk met kroonblad en meeldraad; E stuifmeelkorrel; F ineengedraaide vruchtbladen; G vruchtbeginsel met stamper; H rijpe ineengedraaide vruchten; I vrucht.